

Sygn. akt I Ca 97/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 3 kwietnia 2013 r.

Sąd Okręgowy w Sieradzu Wydział I Cywilny

w składzie:

Przewodniczący SSO Barbara Bojakowska

Sędziowie SSO Joanna Składowska

SSO Katarzyna Powalska

Protokolant sekretarz sądowy Elwira Kosieniak

po rozpoznaniu w dniu 3 kwietnia 2013 r. w Sieradzu

na rozprawie sprawy

z powództwa Gminy O.

przeciwko M. B. (1)

o zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Rejonowego w Wieluniu

z dnia 8 stycznia 2013 r. sygn. akt I C 652/12

I. zmienia zaskarżony wyrok w punktach 1 i 2 w ten sposób, że: w punkcie 1 zasądza od M. B. (1) na rzecz Gminy O. kwotę 1013,44 (jeden tysiąc trzysta i 44/100) złotych z ustawowymi odsetkami od następujących kwot:

- 251,16 złotych od dnia 12 października 2009 roku do dnia zapłaty;

- 251,16 złotych od dnia 11 listopada 2009 roku do dnia zapłaty;

- 251,16 złotych od dnia 11 grudnia 2009 roku do dnia zapłaty;

- 251,16 złotych od dnia 12 stycznia 2010 roku do dnia zapłaty,

oddalając powództwo w pozostałym zakresie;

w punkcie 2 znosi koszty procesu między stronami;

II. oddala apelację w pozostałym zakresie;

III. znosi pomiędzy stronami koszty postępowania apelacyjnego.

Sygn. akt I Ca 97/13

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 08 stycznia 2013 roku Sąd Rejonowy w Wieluniu w sprawie o sygn. akt I C 652/12 oddalił powództwo Gminy O. przeciwko M. B. (1) zasądzając od powódki na rzecz pozwanej kwotę 600 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Powyższe rozstrzygnięcie Sąd Rejonowy oparł na następujących ustaleniach i wnioskach:

Powódka Gmina O. wystawiła pozwanej M. B. (1) noty księgowe obejmujące odszkodowanie za zajmowanie lokalu mieszkalnego w O. ul. (...) bez tytułu prawnego w kwocie po 251,16 zł miesięcznie za okres od lutego 2009 r. do grudnia 2009 r..

W dniu 25 czerwca 2012 r. pozwanej doręczono zostało upomnienie do zapłaty kwoty łącznie 2 771,56 zł z ustawowymi odsetkami, a w dniu 8 sierpnia 2012 r. wezwanie do zapłaty kwoty łącznie z odsetkami 3 837,01 zł.

Pozwana M. B. (1) zobowiązana została do opróżnienia przedmiotowego lokalu wyrokiem Sądu Rejonowego w Wieluniu z dnia 09 czerwca 2009 r. utrzymanym w mocy wyrokiem Sądu Okręgowego z dnia 02 września 2009 r.

M. B. (1) wraz z niepełnosprawną córką przenieśli się do lokalu zajmowanego na parterze tego samego budynku w grudniu 2008 r. W poprzednio zajmowanym lokalu pozostało część rzeczy pozwanej.

Pozwana jest wdową i utrzymuje się ze świadczenia pielęgnacyjnego w wysokości 520 zł miesięcznie oraz dodatku przyznanego do końca grudnia 2012 r. w kwocie po 100 zł miesięcznie. Córka pozwanej jest niepełnosprawna od urodzenia w związku z mózgowym porażeniem dziecięcym. M. B. (2) nie chodzi, porusza się na wózku inwalidzkim. Przyznaną ma rentę rodzinną w kwocie po 1 033 zł miesięcznie oraz świadczenie rodzinne, pielęgnacyjne i zasiłek w kwocie łącznie 648 zł. Pozwana sprawuje całodobową opiekę nad córką, która wymaga intensywnej terapii i rehabilitacji. Na leki dla córki i dla siebie wydaje po ok. 300 – 400 zł miesięcznie. Pozwana cierpi na nadciśnienie i postępującą chorobę zwyrodnieniową stawów i kręgosłupa. Nie może podjąć zatrudnienia z uwagi na opiekę nad córką., poza bezpłatnymi zabiegami w ilości 10 na trzy miesiące zapewnia córce płatne zabiegi rehabilitacyjne i w miarę możliwości turnusy rehabilitacyjne, na które środki stara się pozyskać od sponsorów, z 1% odpisu od podatków oraz w rodzinie. Córka pozwanej korzysta z urządzenia pionizującego nabytego za 7500 zł, częściowo refundowanego – raz na 5 lat przez NFZ. W najbliższym czasie pozwana ma nabyć dla córki ortezy za kwotę 3500 zł, z czego z NFZ otrzyma dopłatę w wysokości 1000 zł, a ponadto zbiera środki na rower dla córki kosztujący 7 200 zł. Buty dla córki pozwana nabywa za 780 zł i starczą one na dwa miesiące z uwagi na deformację stóp. NFZ dofinansowuje kwotą 250 zł nabycie jednej pary butów rocznie. Wózek inwalidzki dla córki kosztujący 4500 zł pozwana musi wymieniać

co dwa lata. M. B. (1) płaci po 490 zł czynszu za wynajmowane od Gminy O. mieszkanie, opłaca należności za prąd po 200 zł na dwa miesiące oraz za wodę po 110 zł

na trzy miesiące. Ponosi ponadto koszty zakupu gazu, płaci za Internet, z którego korzysta córka i za korepetycje, ponieważ uczy się w liceum profilowanym korzystając

z indywidualnego toku nauczania. Pozwana nie korzysta z pomocy materialnej i finansowej Gminy, nie ma podjazdu dla córki do mieszkania, wciąga wózek z córką po schodach.

Sąd Rejonowy stwierdził, że roszczenie powódki o zapłatę odszkodowania za bezumowne korzystanie z lokalu ma charakter świadczenia okresowego jako uiszczane co miesiąc w związku z zajmowaniem lokalu bez tytułu prawnego, a wobec termin przedawnienia roszczeń z tego tytułu wynosi na podstawie art. 118 k.c. trzy lata

Sąd Rejonowy podniósł, że w niniejszej sprawie zarzut przedawnienia części roszczeń za okres od lutego 2009 roku do lipca 2009 roku z uwagi na termin wymagalności należy uznać za uzasadniony i w związku z tym powództwo w części dotyczącej kwoty 1255,80 zł

z ustawowymi odsetkami liczonymi od dnia wymagalności poszczególnych kwot po 251,16 zł miesięcznie podlega oddaleniu na podstawie art. 117 § 2 zd pierwsze k.c.

Mając na uwadze treść art. 5 k.c. oraz bardzo trudną sytuację rodzinną i materialną pozwanej związanej z opieką nad jej niepełnosprawną, wymagającą stałej opieki córką Sąd Rejonowy oddalił powództwo w części obejmującej nieprzedawnione roszczenie jako sprzeczne z zasadami współżycia społecznego.

Sąd Rejonowy podkreślił ponadto, że całe żądanie powódki w stosunku do pozwanej jest sprzeczne z zasadami współżycia społecznego, nawet gdyby zarzut przedawnienia części roszczenia nie był uzasadniony, co poddał w wątpliwość pełnomocnik powódki nie uznając roszczenia za okresowe.

O kosztach procesu, obejmujących koszty zastępstwa procesowego, Sąd Rejonowy orzekł na podstawie art. 98 § 1 k.p.c.

Z rozstrzygnięciem Sądu Rejonowego nie zgodziła się powódka, która wniosła apelację, zarzucając orzeczeniu naruszenie przepisów prawa materialnego, tj.:

- art. 5 k.c. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie i przyjęcie, że zachowanie powoda jest sprzeczne z zasadą współżycia społecznego,

- art. 118 k.c. poprzez błędną wykładnię, polegającą na przyjęciu, że odszkodowanie za bezumowne korzystanie z lokalu bez tytułu prawnego wynikające z art. 18 ust.1 ustawy z dnia 21 czerwca 2001 roku o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego (DZ.U. nr 31 z 2005 roku, poz. 266.) jest świadczeniem okresowym i jako takie przedawnia się z upływem 3 lat.

W oparciu o tak sformułowane zarzuty wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uwzględnienie powództwa w całości oraz zasądzenie od pozwanej na rzecz powódki kosztów postępowania procesowego, z uwzględnieniem kosztów postępowania odwoławczego (bez kosztów zastępstwa adwokackiego).

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja powódki Gminy O. jest częściowo uzasadniona.

Przede wszystkim skarżąca trafnie zarzuca Sądowi pierwszej instancji naruszenie prawa materialnego - art. 5 k.c. - poprzez jego błędne zastosowanie i przyjęcie, że działanie strony powodowej było sprzeczne z zasadami współżycia społecznego.

Z utrwalonego orzecznictwa i piśmiennictwa wynika, że zastosowanie art. 5 k.c. jest wyjątkowe. Brane są przede wszystkim pod uwagę okoliczności danej sprawy, jak również wymagane jest wskazanie jakie zasady współżycia społecznego zostały naruszone. Klauzula generalna z art. 5 k.c. dotyczy zarówno zachowań faktycznych, jak i czynności prawnych dokonywanych na podstawie kompetencji wchodzących w zakres danego prawa podmiotowego. Jak trafnie wskazał Sąd Najwyższy w orzeczeniu z dnia 19 maja 2006 r. (III CZ 28/06, Lex nr 188379), klauzula ta służy ocenie zachowań strony i sposobu korzystania przez nią ze swego prawa podmiotowego. Sąd Najwyższy wyraził także pogląd, że "zasadniczą podstawę stwierdzenia o wystąpieniu nadużycia prawa stanowić powinna analiza zachowania uprawnionego. Jego negatywna ocena może wynikać m.in. z faktu, że zajęcie zostało przez niego sprowokowane albo też z faktu wykorzystania położenia drugiej strony" (uzasadnienie wyr. SN z dnia 9 grudnia 2009 r., IV CSK 290/09, LEX nr 560607). Sąd Najwyższy podkreślał także wielokrotnie (m.in. w wyroku z dnia 14 września 2010 r., II PK 67/10, LEX nr 687016, i w uzasadnieniu wyroku z dnia 16 listopada 2004 r., I PK 36/04, OSNP 2005 Nr 12, poz. 175), że obowiązkiem każdego sądu jest nie tylko stosowanie obowiązującego prawa, ale przede wszystkim wymierzanie sprawiedliwości a więc obowiązkiem sądu jako organu państwa przy rozpoznaniu każdej sprawy jest "urzeczywistnianie" tej zasady rozumianej (przynajmniej) jako dążenie do zachowania równowagi w stosunkach społecznych i powstrzymywanie się od kreowania nieusprawiedliwionych, niepopartych obiektywnymi wymogami i kryteriami przywilejów dla wybranych grup obywateli. Sąd miał także na uwadze ocenę i stanowisko wyrażone w

uzasadnieniu wyroku Sądu Najwyższego z dnia 10 lutego 2012 r. (II PK 144/11) oraz orzecznictwo w nim przytoczone co do kwestii związanych z oceną nadużycia prawa.

Przenosząc powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy należy zauważyć, że Sąd pierwszej instancji, poza powołaniem się na trudną sytuację materialną pozwanej (która nie jest tak oczywista jak to przedstawia Sąd Rejonowy) nie tylko nie wskazał jakie dobro osobiste pozwanej zostało naruszone przez działanie powódki, ale także zupełnie nie ocenił postawy pozwanej, która doprowadziła do tego procesu.

Należy w całości podzielić pogląd apelującego, iż to pozwana swoim zachowaniem, które polegało na bezprawnym zajmowaniu lokalu mieszkalnego naruszyła nie tylko przepisy prawa, ale także zachowała się nieetycznie, zmuszając stronę powodową do wystąpienia z powództwem o eksmisję, przetrzymując lokal mieszkalny przez rok czasu, mimo że na jej wniosek otrzymała od gminy drugi lokal, dogodniej położony i zajęło go już w grudniu 2008r.

Z tego względu należy uznać, że pozwana swoim zachowaniem nie tylko uniemożliwiła rozporządzenie lokalem powódce stanowiącym jej własność, ale także pozbawiła inną osobę potrzebującą możliwości zajęcia tego lokalu, a takie zachowanie nie zasługuje na ochronę prawną w myśl art. 5 k.c.

Chybiony jest natomiast zarzut apelującego dotyczący naruszenia przez Sąd pierwszej instancji art. 118 k.c.

Wbrew bowiem twierdzeniom skarżącego w sprawach o odszkodowanie za bezumowne korzystanie z lokalu bez tytułu prawnego wynikające z art. 18 ust.1 ustawy z dnia 21 czerwca 2001 roku o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego (Dz. U. nr 31 z 2005 roku, poz. 266) okres przedawnienia roszczenia wynosi 3 lata.

W tym zakresie Sąd Okręgowy w pełni podziela stanowisko Sadu Najwyższego zawarte w wyroku z dnia 09 listopada 2012 roku w sprawie o sygn. akt IV CSK 303/12, które wbrew ocenie skarżącego, nie jest odosobnione i niezgodne z dotychczasową linią orzecniczą.

Kwestie dotyczące odszkodowania za zajmowanie lokalu bez tytułu prawnego były wielokrotnie przedmiotem rozważań Sądu Najwyższego na tle różnych stanów prawnych.

Już zmiany wprowadzone od dnia 1 stycznia 1988 r. do art. 17 ustawy z dnia 10 kwietnia 1974 r. Prawo Lokalne (tekst jedn. Dz. U. z 1988 r., Nr 30, poz. 165 ze zm. – dalej jako

Pr. lok.) - który nakładał na osoby korzystające bez tytułu prawnego z lokalu obowiązek opłacania wynagrodzenia miesięcznego według stawek czynszu określonych dla tego lokalu lub w szczególnych okolicznościach w wysokości ich wielokrotności - dały uzasadnione podstawy do uznania, że odszkodowanie za dalsze korzystanie z lokalu bez tytułu prawnego ma charakter okresowy.

Do art. 17 pr. lok., mówiącego o „miesięcznej” zapłacie, nawiązał Sąd Najwyższy

w uzasadnieniu uchwały z dnia 7 stycznia 1998 r. w sprawie III CZP 62/97 (OSNC 1998/6/91) wskazując, że z uwagi na cel art. 18 ust. 3 ustawy z dnia z dnia 2 lipca 1994 r.

o najmie lokali mieszkalnych i dodatkach mieszkaniowych (jedn. tekst Dz. U. z 1998 r.,

Nr 120, poz. 787 ze zm. dalej jako u.o.n.l.) trzeba przyjąć, iż od dnia wyrokowania do dnia opróżnienia lokalu zasądzone odszkodowanie powinno przybierać postać świadczeń okresowych i roszczenie z tego tytułu przedawnia się w terminie właściwym dla świadczeń okresowych (art. 118 k.c.). Podobnie Sąd Najwyższy ocenił przewidziane w art. 33 ust.1 u.o.n.l. odszkodowanie, uznając, że przez użycie w tym przepisie częstotliwej formy,

że najemca powinien „uiszczać” odszkodowanie w wysokości odpowiadającej czynszowi, jaki powinien był płacić, gdyby nie wytoczono powództwa o rozwiązanie najmu i nakazanie przez sąd opróżnienia lokalu, zasądzone świadczenie powinno przybierać, wzorem czynszu, postać świadczeń okresowych z terminem przedawnienia właściwym dla tych świadczeń. Kontynuacją tych rozwiązań jest art. 18 ust. 1 u.o.p.l.

Jak wskazał Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 18 maja 2012 r. (sygn. akt IV CSK 490/11, niepubl.), art. 18 ust. 1 i 2 u.o.p.l. reguluje szczególną odpowiedzialność odszkodowawczą byłego lokatora zajmującego lokal bez tytułu prawnego.

Według przyjmowanych w piśmiennictwie kryteriów, świadczenie jest okresowe, jeżeli polega na periodycznym dawaniu uprawnionemu w czasie trwania określonego stosunku prawnego pieniędzy lub rzeczy oznaczonych co do gatunku, których ogólna ilość nie jest z góry określona. Taki charakter mają świadczenia określone w art. 18 ust. 1 u.o.p.l., które zgodnie z postanowieniami ustawy, osoba zajmująca lokal obowiązana jest uiszczać miesięcznie, aż do czasu opuszczenia lokalu. Nadanie przewidzianym w art. 18 ust. 1 u.o.p.l. świadczeniom odszkodowawczym charakteru świadczeń okresowych, uzasadnia zastosowanie do ich dochodzenia, właściwego dla nich, trzyletniego terminu przedawnienia przewidzianego w art. 118 k.c.

Uwzględniając podniesiony przez pozwaną zarzut przedawnienia oraz fakt, że roszczenie dotyczące odszkodowania obejmuje okres za bezumowne korzystanie od lutego do grudnia 2009 roku, jak również datę wniesienia pozwu, 10 września 2012 roku, należy stwierdzić, że roszczeniami nieprzedawnionymi jest zapłata za bezumowne korzystanie z lokalu za okres od września do grudnia 2009 roku na łączną kwotę 1004,64 zł (251,16 x 4 miesiące), którą to kwotę należy powiększyć o koszty upomnienia w wysokości 8,80 zł.

W związku z tym, iż zgodnie z art. 18 ust. 1 ustawy odszkodowanie należy uiszczać w stosunku miesięcznym od każdej raty, zasądzone odsetki zgodnie terminami ustalonymi w wezwaniu do zapłaty (k.22) i notami księgowymi (k. 15 – 18).

W tym miejscu należy podnieść, iż odszkodowanie za każdy miesiąc jest płatne z dołu i staje się wymagalne pierwszego dnia po upływającym miesiącu, dlatego też należność za miesiąc sierpień 2009 roku jest przedawniona, ponieważ pozew został złożony dopiero 10 września 2012 roku, a roszczenie stało się wymagalne 1 września 2009 roku pomimo, iż nota księgowa za ten okres wskazuje, że odszkodowanie należy wpłacić do dnia 10 września 2009 roku. Zgodnie bowiem z art. 120 § 1 k.c. bieg przedawnienia rozpoczyna się od dnia, w którym roszczenie stało się wymagalne. Jeżeli wymagalność roszczenia zależy od podjęcia określonej czynności przez uprawnionego, bieg terminu rozpoczyna się od dnia, w którym roszczenie stałoby się wymagalne, gdyby uprawniony podjął czynność w najwcześniejszym możliwym terminie, w przedmiotowej sprawie następowało pierwszego dnia kolejnego miesiąca.

Mając na uwadze powyższe rozważania, Sąd Okręgowy na podstawie art. 386 § 1 k.p.c., zmienił zaskarżony wyrok zasądzając od pozwanej na rzecz powoda należność z tytułu odszkodowania za okresy nieprzedawnione, a dalej idącą apelację, w oparciu o treść art. 385 k.p.c., oddalił.

O kosztach postępowania za pierwszą i drugą instancję orzeczono na podstawie art. 100 k.p.c. zdanie pierwsze znośząc je wzajemnie między stronami, z uwagi na wynik sprawy (powód wygrał ją prawie w 50 % a poniósł przy tym większe niż pozwana koszty procesu).